A komplex pedagógia-pszichológia szigorlat tételei 2026

1. A TANULÁS I.

A) A tanulás pszichológiai fogalma, formái (explicit, implicit, kondicionálásos, belátásos, szociális). Tanulási stílusok.

F: Hozzon lehetőleg iskolai példát mindegyik tanulási formára. Állapítsa meg saját domináns tanulási stílusát.

Irodalom: ELEKES SZENDE: *Pedagógiai pszichológia jegyzet, 2025*

B) Didaktikai alapfogalmak: tanítás, tanulás, ismeret, jártasság, készség, képesség, oktatás, képzés.

F: Vázolja fel egy 6-14 éves gyermek ismeretszerzési, tanulási útvonalát a fenti alapfogalmak mentén.

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010; SZABÓ TAMÁS (szerk.): *Didaktika Szöveggyűjtemény*, Pallas Debrecina, Kossuth, Debrecen, 2005.

2. A TANULÁS II.

A) A gondolkodás fejlődése Piaget szerint.

F: Mutassa be egy-egy példa segítségével az egyes fejlődési szakaszok főbb gondolkodási jellegzetességeit.

Irodalom: ELEKES SZENDE: *Fejlődéslélektan jegyzet, 2025*

B) A nevelés, nevelhetőség, szocializáció kérdése. A tanítás és a tanulás viszonya, összefüggései.

F: Mondjon példát az iskolai szocializációra!

Irodalom: GLOVICZKY ZOLTÁN: *Bevezetés a pedagógiába*, PPKE, Budapest-Piliscsaba, 2015.; BÁBOSIK ISTVÁN – TORGYIK JUDIT: *Az iskola szocializációs funkciói*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2009.

3. AZ OKTATÁS-NEVELÉS CÉLRENDSZERE

A) A személyiségfejlődés folyamata és szakaszai Erikson elméletében. Az egyes szakaszok alapkonfliktusai.

F: A gyermekkori életszakaszokra vonatkozóan hozzon az egyes konfliktusokkal kapcsolatos családi példákat pozitív és negatív megoldásokkal, és mutasson rá a helyes nevelői viselkedésre.

Irodalom: SOMOGYINÉ PETIK KRISZTINA: *Személyiség és személyiségfejlődés jegyzet*, 2026

B) A nevelés célirányossága, a nevelési cél fogalma, a nevelési célok funkciói és típusai.

F: Meddig kell eljuttatni a tanulókat a Bloom-féle taxonómia szerint ahhoz, hogy tudása tartós legyen?

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; CZIKE BERNADETT (szerk.): *Bevezetés a pedagógiába.* Szöveggyűjtemény, Eötvös József Kiadó, Budapest, 1996.

4. AZ OKTATÁS STRATÉGIÁI - A MOTIVÁCIÓ SZEREPE AZ OKTATÁSBAN

A) A motiváció fogalma, fajtái. Jellemezze és példákkal illusztrálja a humánspecifikus (csak emberre jellemző) motívumok két nagy csoportját (extrinzik-intrinzik). Hogyan építsen a pedagógus az önmeghatározás-elmélet által kiemelt három intrinzik motívumra, és miért van ennek jelentősége? Hozzon példákat.

F: Hogyan motiválná a 12 éves gyerekeket egy látszólag nehéz téma, a zsinatok tanításának megismerésére? (Gyűjtsön ötleteket!)

Irodalom: SOMOGYINÉ PETIK KRISZTINA: *Személyiség és személyiségfejlődés jegyzet*, 2026

ELEKES SZENDE: *Pedagógiai pszichológia jegyzet, 2025*

B) A tananyag kiválasztása, a tanterv fogalma, értelmezései, tantervi műfajok. A tanulók motiválása. Célközpontú és szabályozáselméleti stratégiák.

F: Jellemezze a hagyományos és az optimális elsajátítási stratégiát! Értelmezze a DIDAKTIKA könyv 254. oldalán levő eloszlási görbéket!

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; SZABÓ TAMÁS (szerk.): *Didaktika szöveggyűjtemény,* Pallas Debrecina, Kossuth, Debrecen, 2005.

5. AZ OKTATÁS MÓDSZEREI

A) A kommunikáció fogalma, elemei, csatornái, szintjei (síkjai).

F: Példákon keresztül illusztrálja, hogy mi mindennel kommunikál a tanár.

Irodalom: ELEKES SZENDE: *Szociálpszichológia jegyzet*, 2024.

B) Az oktatási módszerek, csoportosításuk, kiválasztásuk szempontjai (előnyeik, hátrányaik, fejlesztési területük). Az új ismeretek közvetítésének, feldolgozásának, a gyakorlásnak, rögzítésnek módszerei.

F: Válasszon egy módszert, amelyet alkalmazna a csodák/Jézus egy csodája megismertetésére. Fejtse ki részletesen, hogy miért ezt választotta.

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; SZABÓ TAMÁS (szerk.): *Didaktika szöveggyűjtemény,* Pallas Debrecina, Kossuth, Debrecen, 2005.

6. TANULÁSSZERVEZÉS

A) A nevelő (pedagógus)-gyermek kapcsolat jelentősége a nevelési folyamatban: miért, milyen hatásokon keresztül jelent fejlesztő hatást a jó kapcsolat? A gyermekhez való kapcsolódás jelentősége a fegyelmezés során. Konfliktusforrások, konfliktusfolyamat, megoldási stratégiák. Hogyan kezeljük a haragot magunkban, és hogyan neveljünk az agresszió kezelésére?

F: Mit tenne, ha egy tanuló nem engedelmeskedne az utasításának? Hogyan kezelné ezt a konfliktust?

Irodalom: ELEKES SZENDE: *Szociálpszichológia jegyzet*, 2024; ELEKES SZENDE: *Pedagógiai pszichológia jegyzet, 2025;* SOMOGYINÉ PETIK KRISZTINA: *Személyiség és személyiségfejlődés jegyzet*, 2026

B) A tanítási, tanulási folyamat megszervezése, struktúrája. A szervezési és tanítási problémák megkülönböztetése. A tanulói zavaró viselkedés okai, kezelése.

F: Két tanuló: a) hamar végez a feladatával, utána zavarja a többieket b) nem csinálja meg a feladatát és folyamatosan zavarja a többit Hasonlítsa össze a két esetet pedagógiai szempontból, tárja fel az okokat és határozza meg a tanári feladatokat!

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; CZIKE BERNADETT (szerk.): *Bevezetés a pedagógiába.* Szöveggyűjtemény, Eötvös József Kiadó, Budapest, 1996.

7. AZ OKTATÁS SZERVEZÉSI MÓDJAI ÉS MUNKAFORMÁI

A) A csoport jelentősége az ember életében, társas identitás. A csoportalakulás folyamata. Szerepek a csoportban. A kortárscsoportok szerepe az egyes életkorokban. Versengés és kooperáció.

F: Mire számít, ha az osztályba több új gyerek érkezik? Mire készüljön fel, ha egymást nem ismerő gyerekek táboroztatását kezdi meg?

Irodalom: ELEKES SZENDE: *Szociálpszichológia jegyzet*, 2024, ELEKES SZENDE: *Pedagógiai pszichológia jegyzet, 2025,* ELEKES SZENDE: *Fejlődéslélektan jegyzet, 2025*

B) A hagyományos frontális, és a kooperatív csoportmunka jellemzői, különbségei, eredményei. A csoportos munka típusai; alkalmazásuk kritériumai, előnyeik, hátrányaik.

F: Egy csoportos munka megszervezésénél milyen megfontolások alapján alakíthatja ki a csoportokat? Az egyes típusok milyen lehetőségeket és/vagy veszélyeket rejthetnek?

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010, CSAPÓ BENŐ – CSIRIKNÉ CZACHESZ ERZSÉBET – PUKÁNSZKY BÉLA – VIDÁKOVICH TIBOR (szerk.): *Neveléselméleti szöveggyűjtemény,* JATE Press, Szeged, 1994.; DIANE HEACOX: *Differenciálás a tanításban, tanulásban*, Szabad Iskolákért Alapítvány, Budapest,2006.

8. A PEDAGÓGIAI ÉRTÉKELÉS

A) Az énkép és önértékelés fogalma, kialakulásának meghatározói. Az énkoherencia-motívum hatása az énkép alakulására. A pedagógus értékelésének, visszajelzéseinek pszichológiai hatásai.

F: Milyen módon tudunk javítani egy tanuló negatív önértékelésén?

Irodalom: SOMOGYINÉ PETIK KRISZTINA: *Személyiség és személyiségfejlődés jegyzet*, 2026; ELEKES SZENDE: *Pedagógiai pszichológia jegyzet, 2025*

B) Ellenőrzés, értékelés, osztályozás. A nevelői magatartási formák, okaik és hatásaik.

F: Hasonlítsa össze és jellemezze a szakkör és a versenycsoport hatását az egyéni teljesítményre és az önértékelésre.

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010; CZIKE BERNADETT (szerk.): *Bevezetés a pedagógiába.* Szöveggyűjtemény, Eötvös József Kiadó, Budapest, 1996.

9. A SZEMÉLYISÉG FEJLESZTÉSE

A) Hasonlítsa össze a személyiség dimenzióit leíró Burke-Miranti modellt McAdams modelljével és a Jóllét-kerék modellel. Milyen szempontból mutatják be a személyiséget, és mi a fő üzenetük a pedagógus számára?

F: Melyik tanult személyiségmodellt tartja a leginformatívabbnak önmaga számára? Miért?

Irodalom: SOMOGYINÉ PETIK KRISZTINA: *Személyiség és személyiségfejlődés jegyzet*, 2026

B) Egyén és közösség a nevelés folyamatában. A család. Az iskola, a diákotthon. A templomi közösség. Az iskolai és családi szocializáció kapcsolata, egymásra épülése. Az együttműködés szükségessége, lehetőségei és nehézségei. A hátrányos helyzetű gyermekek sajátos problémái.

F: Hogyan vonható be az osztály egy kirekesztett gyerek befogadásába?

Irodalom: GLOVICZKY ZOLTÁN: *Bevezetés a pedagógiába*, PPKE, Budapest-Piliscsaba, 2015.; BÁBOSIK ISTVÁN – TORGYIK JUDIT: *Az iskola szocializációs funkciói*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2009.

10. A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK

A) A személypercepció fogalma, folyamata, meghatározó tényezői. Torzítások a

személyészlelés során. Az önbeteljesítő jóslat (Pygmalion-effektus).

F: Hozzon iskolai példát mindegyik személypercepciós csapdához.

Irodalom: ELEKES SZENDE: *Szociálpszichológia jegyzet*, 2024

B) A különleges bánásmódot igénylő gyermekek fogalma, csoportosításuk. Speciális tanulási nehézséggel rendelkező tanulók. Az integratív, inkluzív pedagógia. A tehetséges tanulók: tehetségnevelés, tehetségfejlesztés, differenciált oktatás.

F: Hogyan szervezne meg egy – az ünnepekről szóló – órát annak az osztálynak, amelybe a következő tanulók járnak: Két tanuló nemrég települt át Ukrajnából, és kizárólag csak egymás társaságát keresik, ők tanulási nehézségekkel is küzdenek. Az etika/hittanórákat nem zavarják, de láthatóan nem kapcsolódnak be, a zenét viszont nagyon szeretik. Egyikük szépen játszik klarinéton. Három gyerek van még, akinek a fő tárgyakból gyenge (2-es, 3-as közötti) az eredménye, de egyikük rajzból, a másik kettő pedig testnevelésből nyújt kimagasló teljesítményt. Hat gyerek jár néptáncra, és közülük négy a népdal kórusnak is tagja. Ők jó tanulók. Hárman a természettudományi tárgyakból kiválóak. Öten a történelmet, négyen az irodalmat szeretik a legjobban. Ők sokat olvasnak.

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010; GYARMATHY ÉVA: *Hátrányban az előny. A szociokulturálisan hátrányos tehetségek,* Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest, 2010.; NICHOLSON-NELSON, K.: *A többszörös intelligencia*, Szabad Iskolákért Alapítvány, Budapest, 2007. (25-47. o.)

11. AZ ISKOLAI OKTATÓMUNKA TERVEZÉSE

A) A tanulók és tanulócsoportok milyen pszichológiai sajátosságait kell figyelembe venni az oktató-nevelő munka megtervezésekor? Szedje össze a lehető legtöbb szempontot.

B) A tervezési tevékenység sajátosságai, a tervezés modelljei. A pedagógusok egyéni tervei: tanmenet, tematikusterv, óravázlat.

F: Miben különbözik a célrendszer a tanmenet, a tematikus terv és az óravázlat esetében?

Mutassa be egy konkrét példán!

Irodalom: FALUS IVÁN: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010; KERESZTY ORSOLYA (szerk.): *Új utak, szemléletmódok, módszerek a pedagógiában,* Kaposvári Egyetem, PFK, Kaposvár, 2008.

12. HITRE NEVELÉS I.

A) Jellemezze a hit fejlődésének Fowler által leírt szakaszait, és emelje ki az ebből következő hitoktatási szempontokat.

Irodalom: HORVÁTH-SZABÓ KATALIN – KÉZDY ANIKÓ – S. PETIK KRISZTINA: *Család és fejlődés,* Jegyzet, Sapientia, 2007; BENKŐ ANTAL: A személyiség erkölcsi és vallási fejlődése, in HORVÁTH-SZABÓ KATALIN (szerk.): *Lélekvilág*, PPKE BTK, Piliscsaba, 1998, 11-74.

B) A keresztény pedagógia (alapja, céljai, módszertana, eredményei)

F: Milyen erényeket és hogyan kell fejleszteni a közösségi életre nevelés érdekében?

Irodalom: GRAVISSIMUM EDUCATIONIS, A II. Vatikáni Zsinat deklarációja a keresztény nevelésről; Vatikán, Róma, 1965.; CSANÁD BÉLA: *A keresztény nevelés általános alapjai,* JEL Kiadó, Budapest, 2004.; SZONTÁGH PÁL: *Kompetenciaértelmezés a keresztyén pedagógiában,* Új Pedagógiai Szemle, 2016/9-12.KÁD 80-87.pont (59-67. o.)

13. HITRE NEVELÉS II.

A) Az istenkép fogalma, összetevői, hatásai. Mire figyeljen a hitoktató?

Irodalom: ROBU MAGDA: *Az istenreprezentáció kognitív szempontú vizsgálata*, Doktori Értekezés, 2013. 12-20.o. https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/d1f1cb74-2419-4abe-bef1-8f44ae682e1b/content

B) A keresztény pedagógus (szemlélet, módszertan, etikai kódex, erőforrások).

14. ERKÖLCSI NEVELÉS

A) A morális viselkedés pszichológiai alapjai (az erkölcsi motiváció összetevői, az erkölcsi gondolkodás fogalma, az önkontroll működése). Az erkölcsi gondolkodás fejlődésének

fokozatai Kohlberg elméletében

F: Az erkölcsi gondolkodás különböző fejlettségi szintjein lévők hogyan indokolnák az alábbi szabályt: „Válts jegyet a járműre, amivel utazol“?

Irodalom: SOMOGYINÉ PETIK KRISZTINA: *Személyiség és személyiségfejlődés jegyzet*, 2026

B) A „rejtett tanterv”. Szerepek és szereplők az iskolában. Cigány/roma gyermekek az iskolában.

Irodalom: SZABÓ LÁSZLÓ TAMÁS (szerk.): *Bevezetés a tanári mesterségbe*, Debreceni Egyetem Kiadó, Debrecen, 2010.; TOMASZ GÁBOR: *A rejtett tanterv –fogalom és kutatások,* Akadémia, 2006.; SZABÓNÉ KÁRMÁN JUDIT: *A magyarországi roma/cigány értelmiség historiográfiája, helyzete, mentális állapota,* Gondolat Kiadó, Budapest, 2012.